

РАДА

газета політична, економічна і літературна
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік четвертий.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
Телефон редакції 1458.
Телефон друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1909.

на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.	на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.
6.50	4.75	3.25	2.25	1.75	1.25	0.85	0.65

Передплата на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб., і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шести місяців.
За границю: на рік 11 карб., на шістьок 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.
Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція між скорочувати і змінити статі; більш статі, до друку негодящі, переходять в редакції 3 місяці і виміщуються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.
3 приводу надісланих до газети віршів редакція не листується.
Просять авторів додержуватися правопису „Ради“.
Умови друкування оповістей:
За рядок петиту попередю тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп.
За рядок петиту після тексту: за перший раз 20 к., за другий—10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к за раз

Від Української книгарні і склада б. редакції журналу „Київ. Стар.“
(Київ, Безаківська 8.)

на запитання наших покупців повідомляємо, що книжки **„Історія України-Руси“ М. Аркаса** в окремому продажу немає.

Книжку цю на велевому папері багато ілюстровану (210 малюнків портретів, 9 карт у фарбах, 4 родоводи), в російській оправі з англійського коленкору, що коштувала з оправою і пересилкою в окремому продажу 4 р. 75 коп., **можуть добути як додаток до газети тільки передплатники „Ради“.** Передплатникам, що підписались або підпишуться на цілий рік, цей додаток висилається за доплату 2-х карб.; а ті, що підпишуться з якого будь місяця до кінця року—за доплату 3-х карб., за цю ж ціну висилається всім передплатникам і другий примірник книжки. 000-946-5

Літній театр КУПЕЦЬКОГО САДУ.
Українська трупа під орудою Т. КОЛЕСНИЧЕНКА.
Трупа зостається тільки на два спектаклі.
Сьогодні, 27-го августа, бенедіфе капельмейстера „Катерина“ опера на 3 дії Аркаса М. Т. Васильєва; виставлено буде: 1) Катерина, са (по Шевч.) жарг на 2) Коханья в мішках, 1 дію. міс—96

Городський театр. Дирекція С. В. БРИКІНА.
В четверг, 3-го сентября, відкриття сезону, для 1-го виступу д-ки Белявської, в ролі „Ваня“ і д. Липецького в ролі „Жизнь за Царя“. Беруть участь: д-ки „Сабанна“, виставлено буде: Шмід, Белявська, д-д. Липецький, Тихонов, Викуловський, Гаврилов, Дісенко, Ковалевський. Валет під орудою балетмейстер. д. Залевського. Початок о 7 1/2 г. веч. В пятні, 4-го сент., для 1-го виступу д. Каржевіна, в ролі „Васко-ді-Гама“ та д. Максаква, в парт. „Неліско“, вист. „Африканка“ в суб., „Борись Годуновъ“ в нед. 6-го сент., для 1-го виступу д-ки „Аида“. Билети на всі висави продаються в касі театру з віторка, Брун, вист. б. „Аида“. 25-го августа, щодня від 10-ти до 2-х год. дня та від 5-ти до 8-ми год. веч., а в день вистави од 10-ти г. ранку до 2-ої г. д. та од 5-ти веч. до кінця вистави.

Приймається передплата НА НАРОДНЮ УКРАЇНСЬКУ ІЛЮСТРОВАНУ ГАЗЕТУ „СЕЛО“

СЕЛО призначається головним чином для хліборобів і робітників. почне виходити з вересня (сентября) сього року в Києві. виходитиме щотижня в четвер і таким чином дасть змогу кожному хліборобові і робітничковій мати в неділю свіжу газету.

СЕЛО подаватиме статі й новини про сучасне життя на Україні в Росії за кордоном, вірші, оповідання, популярні статі з української історії і письменства, з наук природних, лікарських, з сільського господарства, кооперації, техніки і инш.

СЕЛО даватиме відповіді на запитання передплатників, а також поради лікарські, господарські й юридичні (відповіді і поради будуть давати спеціалісти).

СЕЛО заручилося згодою брати участь таких учених і письменників: М. Біляшевський, Ю. Будяк, В. Винниченко, М. Вдовиченко, М. Грушевський, О. Грушевський, М. Гехтер, М. Залізний, М. Коцюбинський, В. Корольов, М. Левичиний, Майорський, І. Огієнко, О. Олесь, Л. Пахарецький, М. Павловський, В. Самійленко, Ю. Сірий, Т. Суліма, С. Черкасенко, Ол. Черняхівський, Л. Старицька-Черняхівська, М. Шаповал і инші.

Ціна до кінця сього року (з 1-го сентября до нового року) 60 коп. з пересилкою.

Передплату приймає Книгарня „Літературно-Наукового Вістника“ у Києві, Вел.-Володимирська № 28, і „Українська Книгарня“, Безаківська № 8.

Статі і дописи просять надсилати на адресу Книгарні Літ.-Наук. Вістника В.-Волод. 28.

Д-р Черняк В. Житомир., 16. Прийм. 9-12 та 5-8 живки 1-2. Праці (сіф.), вен., мочолол. (спел. гола, авужень), под. розот. Убі спец. методи гоїт. Є ліжка в окр. помешк. 150-822-157

Одсіч союзників.

З того часу, як фінляндський суд, заходившись коло справи вбивства депутата Герпенштейна, відхилив заступку і почав потроху виводити перед людські очі справжніх душогубів неповинного ні в чому народного заступника, з того самого, кажемо, часу, союзники підняли гвалт проти фінляндського суду і завзято вмовнялися, щоб російське правительство не дозволяло фінляндському судові тягати на суд союзників і щоб саму справу було перенесено з Фінляндії в Росію. Через що союзники добивалися цього—річ зрозуміла: їм треба було затупити справу, а затупити її в себе „дома“ можна швидше й легше. І що далі тяглася справа, то все завзятіше союзники добивалися свого, бо з кожним днем все більше й більше виявлялося, хто причетний до ганебного душогубства. І хоч останніми часами союзники

Подорож до північного полюсу.

(З справоздання д-ра Фредерика Альберта Кука).

Наші читачі уже знають з телеграм, що північний полюс—ця зачарована країна довголітніх людських змагань, нарешті піддався генієві людини і перестав бути таємничим закутком земної кулі. Американець Кук, 21 квітня минулого року, застромив американський прапор на найдальшій північній точці нашої планети. Сьогодні і учора всі англійські, французькі та інші газети повні перших справоздань про відважну подорож американського доктора. Найбільше докладні звістки, однак, подає європейське видання „New-York Herald“, де надруковано перший ширший опис експедиції, поданий кореспондентові цієї газети самим доктором Куком. З огляду на надзвичайний інтерес цього хоч і короткого опису, подаємо його тут, в перекладі на нашу мову, без всяких скорочень.

„Корабель „Hans Egede“ Лервік (Шотландія) Via Лондон, Середя.

„Після довгої боротьби з голодом та стужою нам нарешті пощастило досягти північного полюсу. По дорозі ми обстежували нові країни заселеної живими істотами природи, визначили границі розпросторення на північ великого звіря, які далеко розсунули ескімоський обрій і наповняли ентузіазмом мисливця—спортсмена. Було відкрито сторону, в якій починають найпівнічніші виступи землі: трьохкутний 30,000 квадратних англ. миль завбільшки, був викрадений з невідомої досі території.

Експедиція рушила з палуби фрегата, що прибув ще за літа в арктичні моря. Яхта Врэдлей досягла грядиць навігації в Смітс Саундів півно в серпні 1907 р. Тут ми дочекались сприятливих обставин, щоб зваятились на мандрівку до полюсу. Джон Р. Врэдлей ласкаво згодився поставити в якій харчі на перший час. Мое власне обладнання на випадок яких несподіваних пригод добре служило латвій подорожці.

Обставини сприяли нам. Багато ескімосів зібралось на березі Гренландії коло Анутока, щоб розпочати своє звичайне зімове полювання на ведмедів. Там було згромаджено величезні запаси м'яса і коло табору мешталось сила здорових собак. Комбінація була дуже щаслива, бо ми дістали спроможність авати добрий матеріал на обладнання нашої експедиції, доведічену поміч, добру рухливу силу і все, що було потрібно, вручну уряджене вобого за яких 700 англ. миль від північного осередку.

Ми збудували хату і робітню в ядкахів, в яких раніше було напакотувано припасів, і за добродушною участю цього найпівнічнішого племені з 250 душ, було розв'язано багато важливих проблем нашої справи.

Ще не скінчилась довга зімова ніч, а ми вже були готові рушити далі. Було рішено йти зовсім новою дорогою через землю Грінеля і далі на північ повздовж західного її берега аж до Полярного Моря.

Незабаром, як скінчилась полярна ніч, почалась наша кампанія. Кілька розвідочних партій було послано до американських берегів, щоб розвідувати дорогу і знайти місця, багаті на звіря. Хвіня місяця була не зовсім успішною, бо страшні шторми затьмарили яварський полудень.

На сході сонця 1908 року (19 лютого) головна експедиція рушила до полюсу. Одинадцять чоловіка і 103 собаки, тягнувши одинадцять з верхом навантажених саней, покинули Гренландський беріг і посуслили на захід через неспокійні льоди Смітс Саунда. Мороз довгої ночі переривався щодня лиш кількома годинами світла. Зімова стужа почувалась як найгірше, коли ми перерізували високий Ельсмір Саунд і спускалися далі по скатові, обривному до Тихого Окіяну. Температура упала до 83° Цельз. Кілька собак замерзло, а люде дуже страждали од холоду, але ми хутко знайшли сліди звіря і по них без великих перешкод провадили свою дорогу через Нансен Саунд до Ландо-Едуду.

Під час цієї дороги було забито 101 мусюноного бика, сімох ведмедів та 835 зайців. Ми вийшли на Полярне Море з південної точки Гейберг Алланду 18-го марта. Шість ескімосів повернулися звідти назад з чотирма чоловіками з нашої компанії і 46 собаками, забіраючи з собою припасу на 80 днів.

Перехід через крижані простори,

що оточують самий полюс, почався через три дні пізніше. Два ескімоси, що становили останню підпомогову партію, повернувши звідси назад і наші дальші спробування були „переживанням найбільш пристосованого“. Ті та Ейвелл, два найкращих чоловіки, двадцять шість собак були обібрані провадити справу до кінця. Перед нами була невідома дорога 460 англ. миль завдовжки, яка мала привести нас до нашої мети.

Перші дві дні можливість зробити добрий поступ наперед і підбадьорили нас успіхом. Ми легко і без усякої перешкоди перейшли великий хребет, що одділяв нас од центральних льодиків. Низька температура і безперестаний вітер робили життя мукою, але ми почували од часу до часу певний фізичний комфорт, тулячись од холоду в наших снігових норах, харчуючись сушеюним мясом та салом і пьючи гарячий чай.

Далі, впродовж кількох днів після того, як ми загубили в наших очей контури раніше відомої землі, захмарене небо не давало можливості визначити нашої позиції. 30-го марта горизонт трохі прояснілось од своєї димчастой рухливой заволости і в західному напрямі було відкрито нову землю.

Обстежування вияснило нам, що ми перебували під 84°47' широти і 86°36' довготи. Нагальна потреба швидкого поступу в нашому попередньому напрямі, щоб досягнути головної мети, не дозволила нам зогочити з нашої пугі і зробити досліджування берега.

Тут ми бачили останні сліди твердої землі. Ми йшли безупинно далі через одоманитні простори рухомого моря криги. Ми тепер були по за межами усякого життя—не було ні одного сліда ведмеда, ні одної ознаки тюленя.

Навіть мікроскопічні істоти глибини, і тих не було під нами. Страшний вплив рухомої дуєтині холода зробивши нарешті майже невинним. Поверхня крижаного поля ставала рівнішою та рівнішою. Погода поліпшалась, але вимітаючий усяке життя легенький вітер не цереставляв нагаяти на нас страшного одчаю. Однак почуття обов'язку підтримувало наш настрій, тим часом, як немилосердний холод примушував нас розвинути виключно енергію. Отак день-у-день наші втомлені ноги пересувались через великі протязи крижаного простору.

Випадки і подробиці подорожі записувано в журналі, але пригоди швидко забувались під духовим напруженням наступного дня. Ніч 7-го квітня визначалась гоїданням сонця уніваж над північною кригою.

Спеки і заверюхи траплялись тепер дого самого дня, але подвійні дні сонячного сяйва поселяли ентузіазм в наші тремлячі істоти.

Обстежування, зроблені 8-го квітня, показали, що наш гурт стоїть під 86°38' широти і 94°2' довготи. Не дивлячись на те, що нам здавалось, ніби ми робили останніми днями добрі переходи, ми за 9 день поступили наперед трошки більше як на 100 миль.

Багато нашої енергії було потрачено на те, щоб минути крижані хребти і високі крижані обшари дуже старого походження. Крім того в східному напрямі рухалась і крига—і не теж турбувало нас до певної міри.

Хоча ми і не переставали щодня робити по п'ятнадцять миль, проте великі переходи, які ми робили раніше і дожина нашої попередньої подорожі, не дозволяли нам посуватися вперед з тією самою справністю, з якою ми подорожували спочатку.

Від нас було тепер яких 200 миль до полюсу. Вагу на санях було зменшено. Одна собака за другою потрапляла в шлунок своїх голодних товаришів, поки наш табунець не був значно зменшений, але людей і собак—було доволі, щоб допровадити свою дорогу до самого серця таємничої країни, відкрити яку ми поставили на меті.

За 86-ю паралеллю крижані площі стали ширшими, тяжчими, зморшкі—рідшими і не такими великими, а дуже невеликою кількістю або й зовсім без поламаної криги, яка звичайно в цих країнах ставить бар'єри везкому дальшому поступові експедиції. Між 87 та 88 паралелями ми були не мало здивовані.

Впродовж двох днів ми подорожували по льоду, що дуже був подібний до поверхні великих льодни-

ків. Звичайні демаркаційні лінії морської криги були відсутні і перед нашими очима не вирисовувалось ніяких ні крижаних горбів, ні глибоких зморшків. Разом з тим не було видно ніякого помітного піднесення крижаної поверхні вгору і не було ніяких певних ознак, по яких можна було б сказати, чи ми на морі, чи на суші.

Обстежування 14-го квітня виявило, що ми перебували в той час під 88,21 широти і 95,52 довготи. Од нас було менше як 100 миль до полюсу. Крига тут була значно рухливіша, але температура лишалась ввесь час нижче 40°, заморозжуючи нові росколинні. Молодий лід затягав вузькі пасма одкритої води так хутко, що ми провадили свою подорож далі і переходили з поляни на поляну без жадної затримки.

Нарешті прийшов час напружити всі наші сили на останній ряд зусиль. Але попередня подорож забрала була стільки нашої енергії, що в нас її вже не було доволі, навіть на будування снігової хати.

Хоча температура була ввесь час дуже низька, ми скористувались шовковим шатром. Виявилось, що ця одміна була корисною і вона підбадьорувала на старанніше обстежування невідомого краю, в який закинула нас доля.

Ознаки землі було видно кожного дня, але то були ілюзії або прості витвори нашої уяви. Видалось, що щось мусить же перерізати обрій, щоб відзначити ту важливу точку, до якої ми наближалися.

Кола сонця було низько, наш зір перебігав через рухливі рівнини до горизонту, що хвилювався. Міражі робили усе навколо неймовірним, вирисовуючи гори і великі невідобі предмети, які виривали і щезали в наших очах. Але все це було так, дякуючи атмосферичній магії сонця серед півночі.

Поволі але непохитно ми наближались до полюсу. Добрі астрономічні обстежування робились щодня, щоб довідатись про наш щоденний поступ. Обставини крашали де далі то все більше, хоча розпалювала одоманитість не переставала оточувати нас зо всіх боків; нічого піде, щоб розважити, щоб підняти фізичну втому.

Але нарешті цьому прийшов кінець. 21-го квітня перше розслідування висоти сонця показало 89° 59' 46". Полюс таким чином був в наших очах. Ми рушили на останні 14", зробили додаткові розслідування і приготувались зробити спочинуюк до сити довгий, щоб можна було добре обстежувати місцевість навкруги.

Етукісокукові та Ейвельтові було сказано, що ми досягли земної осі, і вони виявили свою радість диким ентузіазмом.

Нарешті ми проробили діру в вічній кризі і прапор замайав на перекир задрим вітрам північного полюсу. Це було 21-го квітня 1908 року (нов. ст.). Сонце показувало місцевий південь, але час був негативною проблемою, бо тут зустрічаються усі меридіани. Одним кроком можна було переступити з одної частини земної кулі до протилежної, од 12-ої години вночі до 12-ої години дня. Широта була 90°, температура —38°, барометр 29,83. Північ, Схід і Захід щезали—на всі боки був Південь.

Але компас з стрілкою до магнітного полюсу був корисним, як і завше. Хоча ми були і на десятому небі, рідючки з нашого успіху, тимчасом наш настрій почав упадати. Другого дня, коли всі розслідування було зроблено, після старанного обзавідомлення з усіма місцевими умовами, почуття абсолютної самотності нашло на нас. Яке безвідрадне місце, і воно так довго викликало амбіції людей! Безмежні поля сніговатих снігів, ніякого життя, ніякої землі, ні одної точки, яка могла б перервати страшну одоманитість крижаних просторів. Ми були єдиними живими істотами в цьому мертвому крижаному царстві.

Ми лишали полюс за нашими спинами 23-го квітня і почали довгу подорож назад, покладаючись на постійний вітер з сходу. Ми йшли ввесь час на захід. Погода була гарна, лід добрий і ми з початку робили чималі переходи, обхоплюєи ентузіазмом, що ми вертаємось додому.

Нижче 87 паралелі характер криги дуже змінявся, і стало очевидно, що друга частина року наближається дуже швидко. З великим задоволенням слідували ми за щоденним зменшенням наших харчів. Стало оче-

видно, що найтяжчий момент мав бути перенесений в атаки полюсу на цю останню боротьбу з голодом і холодом. Чиста блакить неба перемінювалася на непримирно-сірий колір і скільки день ровдуки наслідували один другий по черзі. Було скільки випадків страшного гряду, але вітер ніколи не доходив до степені бурі.

З голодною смертю, цією одною альтернативою, ми не могли текати на кращу погоду. Певний поступ ми робили майже щодня, але одчайні зусилля минулих днів довели наше життя майже до краю. Травня 24 небо виявилось доволі, щоб дати нам спроможність зробити розслідування. Ми досягли 84-й паралелі, близько 97 меридіана. Лід був дуже поламаний і ми прямували на схід, лишаючи за собою багато одкритих просторів води. В наших мішках не лишилося й стільки харчів, щоб досягти наших складів на Нансен Саунді, і тільки роблячи що дня по 15 миль, ми мали б зарадити справі. Тамчасом, коли вважали на увагу наше знеохочення, то ми ледве чи могли робити і десять миль.

Пробуючи робити найкраще, що можна було зробити за таких обставин, ми подалися наврошки в країну мускусного бика. Перерізуючи 83 паралель, ми опинилися на заході од широкої пологої землі, що простягалася на південь. Кріпа поклялася маленькими полянами, температура піднялася до нуля і безперестанний туман затьмарив небесне склепіння.

Події наступних днів були самою розсукою, з небагатьма рядками цікавого, які можна було завултувати на папері нашого журналу. Харч людям і собакам було зменшено до трьох-четвертих попередньої порції, чимчасом, як трудність подорожування почала підікати нашу надію на успішний поворот. Після двадцятиденної нашої мандрівки крізь густий туман, небо нарешті виявилось і ми опинилися далеко вису на морі коровного принца Густава, з одкритою водою і неможливо дрібною кригою, що стояла бар'єром межі нами і Рейберг Айлендом.

Через кілька днів прийшли до нас, щоб спасти нас від голодної смерті—ведмеді. Голодні шлуки були нагодовані до якоїсь пори, але горизонт, з нашим поворотом до Ануток через вітри з Заходу знову зробилося невадним.

Тепер ми намагалися йти за рухом кріви в напрямі до Ланкастер Саунда, де ми сподівалися зустрітися з шотландськими китовцями в місяці липня. Дали на південь наша мандрівка стала неможливою, і, шукаючи звіря, ми перейшли в Джонс Саунд. Собакам тут ми дали волю в їхнім полюванні на вовків.

Злучивши до купи човна і сани, ми пробували добратися до Ваффінової затоки. Випадково, коли-не-коли забивши птицю, і натерпівшись три копн лиха кожного дня, ми пхалися на схід, поки мороз раннього вересня не спивав нашого дальнього постуку.

Всв харчів, палива і амуніції, ми були змушені добувати зівомі припаси від здавалося зовсім мертвої природи. Під напором голоду було ви-

гадано нові струменти. Кейп Спорбо було оббрано як місце, де можна було сподіватися знайти життя і звіря. З лупом і стрілами, списом, ножем в руках, ми добували в мускусних биків, ведмедів і вовків їх м'ясо, шкуру і сало.

Було зроблено підземну нору, в якій ми лишилися до сходу сонця в 1909 р. 18-го марця ми вирушили в Ануток з ново-підготованим припасом. Берегів Гренландії були досягнено 15 квітня.

Тут нас привітали Гаррі Вітней і група приятелів-ескімоів.

Щоб улегчити свій поворот, я подався на південь до давніх поселенців і досягнув Упернівік 21 травня 1909 р.

Фредерик А. Кум.
Подар В. Ст.—кий.

3 газет та журналів.

В "Р'єч" (№ 229) д. Борис Алтайський пише про "областна протівор'єчя і національна впрощєня в Росії". Повсякчасні економіччі зносини різних країн нашої держави—наслідок роботи парового транспорту—погрожують роблять схожими і об'єднують у якусь суцільну купу маси людности нашого центру і периферії, Росії та її окраїн. Цю свою думку д. А.—й доводить довгою низкою прикладів. Кожна країна бореться за своїми конкурентами за ринки, на яких збувається її крам. Приглядаючись до цієї боротьби, д. А.—й каже, що це не класова боротьба, бо в наслідках цієї боротьби однаково заінтересовані всі класи країни, всі її буржуа, робітники, селяне, міщане, власники землі та інтелігенція. Але боротьба ця не менше жорстока, ніж боротьба земельної власника з селянином, фабриканта з робітником, хоч і не така безпосередня, конкретна, не така якрава і драматична. Міжобластні ворування відомі й на Заході Європи, але там вони виявляються менше через більшу р'єчородність територій і більшу однородність національно-культурного складу людности, за винятком, розуміється, Австро-Венгрії. І тільки наші державні організації доводять, — каже д. А.—й, — нормувати економіччі відносини країн з однородними частю територіями і з р'єчородною людністю. Однородність територій, що постають якійсь продукт, примушує їх до конкуренції, а національно-культурна р'єчородність людности ще більш загострює цю конкуренцію. І вад найкращішою в світі соціально-економічною кон'єктурою країн з територією в 19 мільйонів квадратних верстов і з 40—50 мільйонами робітників мужького полу стоїть держава, що й досі не вміє організувати доладу залізничні, поліційні, суд, школу — необхідні елементи швидкого й дешевого для людности розвивання розпочатої уже міжобластної боротьби.

"Інородці", — каже д. А.—й — багато терплять в цій боротьбі, не знаючи добре російської мови і російського життя. Ознайомитися з усім цим і для українців і для литовців, чувашів, татар, грузинів, армян, киргизів,

бурятів конче треба. Але—каже д. А.—й—широкі маси інородців можуть скоро засвоїти російську мову тільки при енергійному підвищенню рівня своєї школи, при підвищенні рівня інтелігентности своїх молодих поколінь. Російську мову дуже добре засвоюють інородці, як що їм буде поставлено як предмет навчання, а не як невідомою школярям мовою навчання всіх предметів.

Коли до цього часу, майже з усіма думками д. А.—го можна було згодитися, то дальші його висновки можуть викликати тільки здивування й обуріння своїми обрусительними тенденціями.

Особливу увагу звертають на себе кінцеві фрази агаданой статі:

"Але і для росіян, і для інородців буде корисно, — каже д. А.—й — коли культурно-національні здобутки вікового розвитку цих останніх не загинуть без сліду, а увійдуть як складові частини в культуру російської нації, — в її психологію, її мову, її звичаї, літературу, право і т. п.

Кожне влучно підбрано слово, кожду культурну манеру жити, вироблену котроюсь в областних напих національностей, треба заховувати і в загально-російському синтезі всіх наших областних національностей".

Таким чином автор всі інородчеські культури визнає тільки через те, що з них може покористуватися держава загально-російська культура. Самі ж по собі вони для нього не мають ні кої вартости і всі інородці рівніще як пізнаше мусять, на думку автора, стати "обрусосами". На цю статтю такі категоричні висновки суперечних історії, яка свідчить, що за найгірших обставин народ не такто легко, як агадає д. А.—му, збувається своєї рідної вікової культури.

ПО РОСІІ.

Не дрімать. На весілі селяне зібрати врожай, як вже земський одділ міністерства внутрішніх справ видав приказ повитовим з'ядам та земським начальникам зараз же зібрати податі та недоплатки. Приказано також, каже "Р'єч", поповнити продовольчий запас в магазинах.

"Лучший рускій человек". Як поводяться істинно-руські депутати Державної Думи, видно з факта, про який пишуть "Н. Русч". З істинно-руських депутатом од мінської губерції, д. Наливайком, в м. Осіповіч, бобробурського повіту, отлася така пригода. Цей депутат прийшов вночі в пивну. В пивній він встав добродія П. П'яний вже депутат почав виганяти д. П. з пивної. Йому, бачте, не подобалося, що з ним, депутатом, особа якого "неприкосновенна" і який до того ще знайомиий в самим славновісним Шмідтом, сидітиме якийсь д. П. Депутат так образився, що коли д. П. не послухав його, — пустився в діло кулаки та палицю. Але тут "неприкосновенность" не помогла. Д. П. не вважав на депутатство "неприкосновенность", добре таки почував боки "кращій істинно-руській люднї". Знайомиий Шмідта мусів втікти з

поля битви, пообіцявши "засадити" супротивника. Справа розглядатиметься в суді.

Наслідки обрусіння. С. Кавказської Газеті пишуть з терської області про сумне становище в краї російських шкіл. Школи ці розкидані скрізь по аулах. Всі вони пустують. Тільки в деяких буває 15—20 дітей. А то, як в 4—5 душ, то дуже добре. Між тим, старі люде оповідають, що в часи одкриття цих шкіл дітей було по школах доосьт. Чи не від русифікаторських заходів тікають діти — питається газета?

Справа земського начальника. В саратовській судовій палаті розбиралася характерна справа земського начальника Хвоциньського. Його обвинувачували в тому, що він при виконанні службових обов'язків свідомо і безявної потреби гротч вистрілів в арештованого селянина Калядіна, равив його і ще селян Федосієва та Акулину Емельянову. Було це так: В селі Підгоренках склакано було сход. Прайхав і земський в урядником, володимир старшиною і отрядом козаків—душ 20. Сход скликано через те, що підгоренські селяне не допускали з чужих сіл робітників до роботи в пані Деканської. Земський Хвоциньський почав вмовляти селян і тут же приказав арештувати селян Шмільєва і Калядіна, яких він вважав за привідливського селянина. Селяне, які були на сході, заявили, що не видадуть їх. Шмільєв та Калядін відповіли земському, що вони не підуть під арешт, бо "їх там битимуть". Земський поклявся, що бити не будуть. Але клятбі не повірили: всі селяне обступили арештованих і не давали в'язати їх. Почав вмовляти старшина. Його послухали. Але тільки що козакі обступили арештованих, як Калядін кинувся тікати, а коли його задержав козак, він вквас його за руку і знов виривався. Тут то земський Хвоциньський і вистрілів в Калядіна гротч з револьвера. Одна куля попала Калядіну в плече, а дві других в тих, що стояли поблизу. Це стріляння страшно обурило селян і вони почали наступати на земського та козаків і кидати киями. Хвоциньський приказав козакам стріляти, але побачивши, що і стріляння нічого не помагає, зурбав наступав, втік разом з козакими в економію Устінова. Судовому слідчому д. Хвоциньський заявив, що він стріляв, обороняючись, коли зурба наступала на нього та кидала киями. Свідки довели, що сход в початку поводився тихо, а потім тільки, після стріляння земського, почали кидати. Селяне дуже боялися, що арештованих будуть бити. Між селянами та земським довго йшла балачка. Селяне, показували свідки, складаючи приговора про те, щоб не допускати робітників з чужих сіл за дешевшу платню в свою економію, були певні, що вони мають на це право. Це підкреслив також в своїй промові товариш прокурора д. Садков, який вважав, що земський начальник, навколо якого стояли 20 озброєних козаків, не мав рації стріляти. Лікар вважає рани не тяжкими. Палата присудила Хвоциньського до арешту на гауптвахті на три тижні. (Сар. Л.).

Бюрократична тяганина. Людність Векші, ковенської губерції, одержала звістку з міністерства, що в них відкривається чотирьох-класова школа. Зрадили і старі і малі. З радості векшнякці об'єзалися дати на школу 30.000 карбованців. Поки що—давали даремно помешкання. Волость зараз же обложила на користь школи податком 20 коп. з десятина всю землю. Словом, он як старалися, щоб здієнати гарний замір міністерства. Але тут сусіди, муровці, подають заяву, що вони хочуть, щоб школа була в них. Як же його бути? Задумалось міністерство. Та й думає досі. Дурно чекають векшнякці, даремно чекають муровці. Школи немає ні в тих, ні в других. Векшнякці запитували, як стоїть справа з школою. Міністерство мовчить. І гадають біди векшнякці—кому воно випаде школа. А то—може нікому, щоб не образити нікого, під сукою покляли всю справу. (В. В'єд.).

72-літній злочинець. "Р'єч" пишуть з Рязи, що там недавно 72-літній лід знасилував 10-літню дівчинку. Злочинець цей власник дому д. Д. Він якось проходив біля лікарні на Лагерній площі і, побачивши там дітей, які бавились собі, покликав 10-літню дівчинку Марію Л. Та підійшла. Він попросив її піти з ним на проходку. За це обіцяв купити їй лукерків та дати три копійки. Дівчинка пішла з ним. Д. завів дівчинку в затішне місце і знасилував. Про це скоро знала мати дівчинки і заявила поліції. Поліція арештувала д. Д., а дівчинку одправила до лікаря. Лікар підтвердив факт знасилування. Злочинець одмовляється. Його одлаво під суд.

За "труд". В м. Горюкці, гродненської губерції, грім вбив селянку Березовську, 23 років. Після неї осталося двоє сиріт в старенькому бабко. Батько цих дітей поїхав десь в Америку і не повернувся. Не було амако поховати. Найшлях добрі люде, які скинули кілька карбованців на хліб насушений. Привиймі хоч з голоду не вмруть. Але тут агадали про похорон. Прийдець ще священникові платити—нагалав хтось. Та хіба він візьме, з бідних спирт, коли на них впадо таке нещастя. Так міркували мешканці м. Горюкці. Але священник о. Рожанович був другої думки і потребував 2 карбованці за похорон. Се-б-го за "труд". Від церкви діля кладовища, кажуць "В. В.", цілих 100 кроків. Дійсно "труд" немалі. Старенькій бабці пришлося оддати священникові біля половини того, що зібрано для спирту на хліб. (С.-Кав. Газета).

Тих людей всіх до останнього. Ось як ми виходили з Майнца. Ми йшли не як повоновані, побіті, примушені покортись соромливим умовам, а як сміливі салдати, що доброю волею згодилися на капітуляцію, бо це для них вигідніше, бо вони мають налію помститись ворогам. При вській умові розумна людина обміркував свої вигоди і приста на умову або ні; ми пристали на ті умови, бо вони були для нас вигідні. Ми минули окопи, шанці, зруйновані села і коли побачили зелені поля, виноградники, ліси, широкий шлях, обсажений деревами, доми з червоними дахівками,—ми вийти забули всі наші страждання. Ми не могли надихатись свіжим повітрям, а офіцери командували веселими голосами: "Іти вільно!"

Як розкіш! До-віку не забуду, як воно було іти шляхом до рідного краю, який легенький здавався ранець за плечима і рундуків своїх доміг, дівчата плакали, чоловіки нишком мабуть проклинали нас, а поступові клубісти доктора Гофмана з страхом думали, що з ними буде, коли ми вийдемо; і дійсно довелось їм незабаром знанати тяжкого лиха.

Попереду їхав ескадрон пруских драгунів, а за ними йшли ми, охотники—паталі, боролоті, бо пів-року не стриглися і не голілися, обдерті й обшарпані, але з рундичами на плечі і з бравим, молодечьким виглядом. Нас іще не встигли росташувати по пів-бригади, але ми нічим не р'єжнілись од постійного війська, бо були такі самі обшарпані, нужденні і так само сміливі. За нами йшов старий Сентонжський полк, ще у давніх білих мундирах, далі—лінгедоцькські кінні полки, а за ними всі інші.

Коли ми проходили коло пруського обозу, стрілками музиканти несподівано заграла марсельську; і з одного краю нашої лави аж до другого залунала та пісня. Юрба людей, що збіглася подивитись на наш сором, стояла по обидві сторони дороги: тут були і горюдяне, і селяне, що обурювалися на революційні священики, французькі емігранти з німецькими козакрами на брилях, багаті пані у рокиських екипажах, з панями і паньянками, принці верхами, аристократи, що любувалися здалеку облогою Майнца, мов комедію у театрі,—всі ті люде, почувши наш спів і побачивши наші бадьорі й завзяті обличчя, як побідали сами. Вони напевне думали:

"Добре, що ми прийняли їх умови, бо як би ні, то довелось би хіба винищити

Історія одного селянина.

Ержман-Шатріан.
Частина третя. *)

Перший рік республіки.

1-го липня німці підібли нашу батарею, що ми її називали "Козел", другого дня вони обстрілювали фортецю і редут Карла; потім вони спалили квартал Сен-Себастьяна, потім знищили редут клубистів і примусили нас вибратися з села Костгейм.

Після того бомби їх почали падати на наші млини і зруйнували їх. 13-го липня до-центу знищено Думський квартал. 14 липня було перемир'є: німці довідалися про здобуття Коуде і стріляли з гармат на радість. А ми, французи, святкували того дня здобуття Бастлїї; початок браньної спілки у Парижі. Ми влаштували велику патріотичну процесію; нам дуже хотілося заквітчати зеленими гілками "вістар отчизні", але, на жаль, у місті не лишилося ні однієнького зеленого листочка: все було знищено.

Я починав відужувати і те свято було для мене дуже радісне; Мерлен де-Тюньвіль згадав наші заслуги перед отчизною, співи і процесія, що почалась від башти Свободи, були дуже гарні і величні.

Другого дня зайнялась вогнем і наша казарма.

Зруйнувавши всі доми по-над Рейном, німці перенесли свої вистріли на другі частини міста. При перших вистрілах розспаленими бомбами, що впали на наш старий монастир, усвий зрозумів, до чого дійде та справа. Ми поспішили покладати наше вбоге збіжжя у торби, викинули геть усі соломяники, забрали рундичі й патронніці і вийшли всі на вулицю.

Поки я сховав по скліях, уже з десяток бомб вибухнуло на подвір'ї, на горіщі та у келях ченців. Вулиця перед монастирем була дуже вузькою. Там пробіли барабани на збір і необхідні з нашого батальйону, не гаючи часу, перейшли на базарний майдан і росташувалися табором коло собору, серед руїн. На тому майдані ми й простояли до 23 липня.

За останні дні голод настав такий прикийр, що на вилазках усі думали тільки про те, як би роздобути собі їжи. Коли у рядах ворогів ми бачили салдату з хлібом привязаним до рання, то вже його доля була нещасна: п'ять—шість чоловіка найсміливіших кидалися на нього, так ніби

він держав в руках прапор, і, не вважаючи на гряд куль та штики ворожі, вбивали його, від'язували хліб, і той, кому пошастило вхопити такий скарб, називався його на свій штик. Німці, мабуть, не могли ніяк зрозуміти, чому де-які з їх салдатів заслужили таку ненавист наших; вони і в думку не брали, що винен тут був не салдат, а буханець хліба.

Нам завжде леб-бо було дивитися, як депутат Марлен де-Тюньвіль з гусарами кидався на ворогів. Редут, що проти Бреценгейма, було названо його іменням і коли німці забрали його, як і всі інші, Мерлен з пів-сотнею салдатів пішов відбивати його назд. Ми думали, що він там і поляже; але він звернувся за своєю здоровою шаблею, закривавленою аж по саме держальце, а вигляд його був хижий, мов у дикої людини.

Щіле військо любило і поважало його; ми залюбки вибрали б його за генерала. Другий народний заступник, Ребель, тільки провіряв рахунки і записи і салдати не дуже його любили.

Але республіці потрібні люде всякого сорту, а провірка рахунків, як правдиво мовляв Шовель, є справа дуже великої ваги.

Серед таких злиднів і одчаю ми одного вечора несподівано почувли страшне стріляння з боку Оленгейму: все небо з того краю немов огнем палало.

Почулися крики: "Це Кюстіні! Він іде визволяти нас!"—і ми з радіощ обіймали один-одного.

Вся залага простояла ту ніч напоготові, з рундичами в руках, нетерпляче дожидаючись ранку, щоб кинутися на ворогів, мов зграя хижих вовків. Але, як зійшло сонце, офіцери, що стояли на дзвінцях з підзорними трубами, не побачили в далечині нічого, окрім німецьких роз'їздів, що вешталися по курних дорогах між селами. Те, що видавалося нам за гарматні вистріли Кюстіна, було не що инше, як гуркіт грому.

Отак дожидаючись і не маючи ніякої звістки, ми вже й надіялись перестати; єдина наша надія була, що німці підуть на загальний штурм і тоді ми вилзимо й їх ще скільки тисяч і самі поляжемо. І так ми вже всі покляли собі в думках, коли несподівано пройшла чутка, що наша військова рада постановила піддатися. Спочатку ніхто не хотів йняти віри, але наші офіцери самі сказали нам про це на ранішніх зборах; обурення знялося страшенне. Це було 23 липня р. 1793.

На другий день було перемир'є. Всю

залагу зібрано на парадний майдан. Найзавятіші з тих, що ремствували на підданні, а в числі їх і Сом, понавили рушничі, нікому не сказавши—на що.

Нас поставили у карб (квартат); о годні десятиї приїхали по головний вулиці всі офіцери генеральної старшини, верхами, у парадних мундирах: комендант Дуаре, губернатор Обер-Дюбаїє, Гюї-Вернон, Донуа, Лярібурско, Клебер, депутати Ребель і Мерлен. Залунав крик: "Смерть! Смерть зрадникам!" Офіцери стояли спокійно в середині карб, дожидаючись, поки ушухне крик; коли стало тихо, кожна з них перд своїм батальйоном прочитав умови капітуляції.

Умови капітуляції, постановлені генералом Дуаре, старшим командиром Майнца, Каселя і сумежних з ними фортець, прийняті і ворожою стороною:

1. Французька армія здає його величеству, королеві пруському місто Майнц і Касель, а також усі сумежні з ними фортеці у такому стані, в якому вони тепер суть, з гарматами французькими і чужими, з боєвыми і харчовими запасами, за винятком нижче-менованих.

2. Залага покидає фортецю з військовою шанобою і зброєю, з обозом і всім майном, що є приватна власність салдатів, залаги, а також і з харчами на дорогу. Залага обов'язується на протязі року не брати участі у війні з війською спілкі німецьких держав.

3. Офіцери генеральної старшини і військові командири окремих частин, комісари і взагалі весь військовий уряд і всі французькі громадяне мають право забрати своїх коней, екипажі і все своє добро.

І так далі, всього 14 пунктів, в яких були умови про розмін грошей, що вживалися у фортеці підчас облоги, про перевозку хворих і ранених водою до Метца та Тюньвіля, про відпочинки по дорозі від Майнца до нашої границі, про порядок віддання шанців і фортів німцям у мірті, що наше військо буде з них виходити, про віддання зброї, військової справ та иншого, про умови комісарів—одно слово—про все і всі подробиці.

Читалося це з пів-години, коли не більше, і коли салдати побачили, що все продумано і предбачено, що ми вийдемо з військовою шанобою, що можемо забрати свої прапори і зброю і все майно, всі заспокоїлися, особливо, як агадали, що ми вернемося у рідну країну. Ми вже давно були втратили надію побачити рідний край і тепер усім думав собі:

*) Див. "Рада" № 101.

— Кавказькі інтенданти. До виявленя про інтендантські шахрайства цілої Росії придумали тепер виявлення про шахрайства кавказьких інтендантів. Ці добродії, крім всього того, що робиться по інших місцях, виручали великі гроші на подорожах наче-то за службовою потребою. Так, „Н. Русь“ подає звістку про генерала Аташева, який сам собі влаштував гарну подорож по горах, по Кавказу, був навіть в полтавському своєму маєтку. На цю кругову подорож він відпустив собі скільки слід прогонних, підйомих, проїздних і суточних. Перед подорожжю генерал видав наказ, що, мовляв, він їде по службовому ділові. А поїхав вреті в свій маєток і там сидів ввесь час. Такі подорожі цей генерал влаштує, каже газета, всякий раз, як йому потрібні грошечки. А потрібні вони такі частенько.

ПО УКРАЇНІ. У КИЇВІ.

— Слабування на житті у Києві все менше. Тільки була їх то менше, то більше. Останніми днями ці гастричні слабування стали знову траплятися частіше. Позавчора, 25 августа, дві викликали карету негайної допомоги до двох, що нагло занедалися на житті серед уличчя.

— До справи Асланова й Зелла. Київська судова палата задовольнила прохання Асланова оборонця прив. пов. С. Ахмандічного, щоб було виділено йому кілька свідків, яких поперед палата не хотіла викликати. Зелло, товариш Асланова, за оборону собі обрав прис. адв. Я. Гладкова. Це, справа буде розглядатися на прикінці святябрьського місяця. Назначена вона на три дні. В суд пускатимуть еторонніх по білетам.

— В Лунійській тюрмі сидить зараз усього коло 1.600 в'язнів. Мужчин—1.200, жінок—250, а решта—діти, яких держуть при собі батьки. З усіх в'язнів у тюрмі 250 засуджено на каторгу, 200—пересильних, коло 125—політичних, 550—підлітківських та таких, що вже чекають в'язень, 150—довгострочних, коло 300—короткострочних, 8—засуджених на смерть.

— Спархіяльний з'їзд Черговий XXV з'їзд депутатів од духовенства київської епархії відбувається в октябрі місяці. На цьому з'їзді буде обмірковано справи про духовні школи у Києві, як от обрахунки прибутків і видатків на 1910 рік, вибори членів правління та ревизійних комітетів і т. д.

— „Воздухоплавательна бібліотека“. Київ. Вести повідомляють, що відомий місцевий комерсант Я. Поляков, який зараз пробує за кордоном, в недовому часі організує у Києві спеціальне видавництво перекладної літератури що до аеронавтики. На редактора нових видань, що загальнозв'язані з „Воздухоплавательна бібліотека“, запрошено професора київської політехніки Н. Делоне.

— Виставка рослин і квітів. Місцеве т-во любителів природи влаштує в-осени у Києві виставку рослин і квітів. Виставка матиме два одділи: виставка опорондництва й садівництва, що буде одкрита з 24 по 27 сентябрю, і виставки хризантем—з 10 по 25 октября. Для нагород назначено 12 медалей: одну золоту, 6 срібних і 5 бронзових. Крім того експертна комісія матиме право присудити „право на медаль та похвальні листи“. До участі в цій виставці закликаються й селяне-огородники та садоводи.

— Проняття стало дорожче. Австро-угорське консульство у Києві запитало гор. управління, на скільки стало дорожче останніми часами прожиття у Києві. Вчора гор. голова послав у консульство потрібні відомості, з яких видно, що ціни на живність піднялися на 20—25 процентів, але надто стали дорогі тепер квартири.

— С.-господарські виставки. Агрономічний виділ губ. земської управи має замір влаштувати по різних місцевостях на Київщині 21 сільсько-господарську виставку. Намічено для цих виставок: у київському повіті—м-ка Гостомель і Трипілля; в бердичівському—Погребиче й Козятин; у васильківському—Рокитня; в звенигородському—Лисянку й Шполю; в київському—Богуслав і Таганч; в липовецькому—Ілліці й Манастирське; в радомисльському—Малині й Іванково; в сквирському—Павлоці й Ражин; у таршанському—Жидівську-Греблю й Жашків; в уманському—Кузьмівку-Греблю й Шауляну; в черкаському пов.—Смілу й Городище.

— Одгінні війни. Міністерство внутрішніх справ наказало, щоб усякі вільні листки од грошей, пожертвуваних підчас війни з Японією на військові потреби, коли тільки не знавчено, на що вони повинні піти—було передавано в головне управління Червоного Хреста. Там їх буде додано до капіталу товариства на той випадок, як часом виникне нова війна. На підставі цього наказу київський губернатор владав до мирних посередників на Київщині, пославши їм од себе відповідні накази.

— До призову цього року на Київщині повинно стати 15.641 рекрут.

— Арешт на ванзали. Позавчора, 25 августа, на ст. Київ І* жандарми заарештували студента томського технологічного інституту В. Курца, його жінку та студента київського університету П. Вишнього. Вони тільки

тільки приїхали одним пасажирським поїздом. Арештованих одпроважено в бульварну часті до розпорядимости київської охранки.

— Союзники бешкетують. Цими днями, якось увечері, на валу в Передміст'ї-Слобідці гурт київських союзників з доброго дива вчинив бешкет. Іх чоловік 15, на чолі з відомим союзником Миколою Павловським—„Вороном“, займалися туди на вал і заходилися бити місцевих євреїв. Кидаючись до мирних людей, вони вигукували: „оце вам рівні права!“

— З Київщини. Археологічні розкопки в селі Білгородці. З кінця юлія в с. Білгородці почалися справжні археологічні розкопки під надглядом відомого київського археолога В. В. Хвойка. Розкопки почалися з могили, що лежить проти теперішньої церкви. Коли в цій могилі викопали досить глибоку яму, то там знайшли старовинну гончарну піч, повну ріжної посуду. Ця піч була замавана глиною і поше видно пошкоджену гончареві забрати звідтіля своє майно. Після цього почали копати в садибі та на городі в селянина Онуфрія Давиденка. Викопують здебільшого шматки шіферних дошок, фрагменти шукатурки, різнокольорову фреску, більш усього попадається дуже гарна золотиста. В гурзі знаходять кістяки переважно похованих в 15-го по 17-ий вік. Цікаво: знаходять черепи в шапках з грубого сукна, а на жіночих черепах й досі держаться роскішні волосся. Селянка Вернацька не дозволила д. Хвойкові копати в своїй садибі, через це прийшлося почати розкопки в подвір'ї її сусіди. На плацу, приблизно на 12 квадратних сажнях, знайдено до 70 кістяків, похованих вже в пізніші часи. Похорони вже відбувалися поверх руїн старовинної церкви. Трохи далше від цієї церкви знайдено руїни якоїсь ще старішої будівлі. Зо всього вишло, що вона агоріла. Кілька часу тому в Білгородку завітала пан начальник південно-західного краю та пан київський губернатор. Д. Хвойко звернувся до них з проханням, щоб Вернацька дозволила копати в її садибі. На цей раз вона дала згоду згоду. Д. Хвойко почав тут копати і знайшов третій куток старовинної церкви, на перших два вдалося натрапити в сусідній садибі. Почали копати в півкрузі цього кутка і відкопали останки кам'яного на вісім углів престола. Зараз відшукують стіпу вівтаря та четвертий куток.

Розкопки в Білгородці всіх дуже зацікавили. Місцеві селяне-білгородці зносять, хто що коли видкопав. Оце недавно якийсь хлопчик приніс визираючи колоритні кафлі, приблизно з 16 віку, на них місяцями вибито або намальовано славянські букви.

— З Волині. Самосуд. Цими днями в селі Бежіві, житомирського повіту, селяне вчинили „суд“ над своїми так званими божими людьми. Вони без усякого жалю, як звірі. Один з побитих вже вмер.

— Пожежа. В селі Головині, житомирського повіту, у місцевого поміщика згоріли всі будинки пристосовані для сушки та пресовки хмлю. Збитків на 20.000 карбованців. Єсть думка, що пожежа сталася з підпаду.

— Китайська трупла. До Старокостянтинова завітала китайська трупла—фокусників та танцюристів. В труплі тільки чоловіки, і єдина жіночка-росянка. Трупла має досить гарний успіх у старокостянтинівцях. Звідтіля має їхати до Бердичева, Умані та в інші більш менш великі міста.

— З Чернігівщини. Приїом у Глухівський інститут. Прияли у Глухівський інститут 29 чоловіка, а на іспити приїхало було 147 чоловіка, з них допущено було 120. Підчас письменних іспитів за конкurentами дуже сильно доглядали. (Од вільн. кор.)

— Нова учительська семінарія. В Суражці одкривається першого октября учительська семінарія. В цьому році одкривається тільки перший клас, в інтернат буде прийнято тільки 20 учнів. Під семінарію перебудовують колишній будинок казенного винного складу.

— Смерть від грибів. В селі „Велика топіль“, новозибківського повіту, селянка Параска Вичкова назбирала грибів в лісі і зголовила їх на обід. Гриби їла вона, її чоловік та троє дітей. Зараз після обіду вони всі заслабли. Не дивлячись на лікарську поміч, їх не вдалося відходити і до ранку всі померли.

— Пожежі. В селі Вязнівці, суражського повіту, пожежею занащено 13 селянських садиб зо всім майном, хлібом і сіном. Пожежа сталася з підпаду. Підпалив восьмилітній хлопчик Федір Трубелський. Збитків до 5.000 карбованців.

— В селі Кабярщині, теж суражського повіту, через необержність з вогнем сталася пожежа; згоріло 63 садиб зо всім майном, хлібом і сіном. Збитків на 40.875 карбованців. (Черн. Сл.)

— Пошесть на віцях. Не всілі сергівські селяне вилітали своїх кошей від чухачки, як почалося нове горе. Почали слабувати віци. Котра заслабла—та й здохла через кілька годин. Чабани кажуть, що в овець в горлі робляться якісь криваві наривы. Ветеринарів і досі ніхто не закликав. (Гадяч. Газета.)

— З Полтавщини. Вибори до Д. Ради. В понеділок, 24 августа, в Полтаві відбулися вибори члена Державної Ради од полтавського губерньського земства. Обрано знов Івана Миколає-

вича Леонтовича (46 виборчих голосів та 4 невиборці).

— Нова залізниця. Незабаром, як повідомляє „Утро“, почнется будівля нової залізниці по лінії: Полтава—Дикавка—Опошня—Зіньків—Перни—Кіотоног. Паростами підуть від цієї залізниці колії до Гадяча та містечка Смілого, роменського повіту. Розшукувати місце для нової залізниці почав інженер Чмутов.

— Статут фельдшерської хлоп'ячої школи полтавського губерньського земства затвержено.

— Памятник Гоголю в Сорочинцях. Полтавський комітет в справі будування пам'ятника Гоголю в Сорочинцях ухвалив проект відомого скульптора І. Я. Гінзбурга. Зараз вже почали готувати місце для пам'ятника. Розмір статі письменника буде натуральний. Гоголь буде сидіти і записувати щось в книжку. (Полт. Гол.)

— Смерть гімназіста. 20 августа між станціями Прилуки та Коломиїцево, московсько-киво-вороніжської залізниці, знайдено бітого гімназіста з розбитою головою. При ньому знайдено записку, в якій молодий самодубець пише: В гімназії не видержав, в училище не прийняли; в смерті мій прощу нікого не обвинувачувати. Коло нього знайдено кашкет з гербом віжницької гімназії. Йому було всього тільки 18 років. (Київлянин.)

Як гине наша старовина.

Колішнє Дике-поле, а тепер Брагльавщина, Неміривщина—місце великих січ між козаками та поляками, майже зовсім не обслідоване з археологічного боку. Скрізь, по обидва боки великого шляху, обсаженого ще за Катерини з обох боків липами, на протязі від границі Київщини до Кам'янки „стоять та сумують могили козаків“. Де-які поорані, розорані, на де-яких пасовиськах для овець, решта—вже звичайні горби і ніхто на них не звертає уваги. А при дотепному досліді ці могили багато могли б розказати і дати цінного вкладу в історію України. Про це свідчать дуже часті випадкові знахідки, підчас оранки лавів, старовинної зброї, старовинних грошей та інших цінних для науки річей.

До останнього часу Поділля дуже мало обслідоване з археологічного боку справжніми археологами. А літа йдуть. Часом і недбалістю користуються всякі недоучки аматори, що варварським способом грабують цінну старовину, розвозять її по всяких закутках, розпоряджують по чужоземних музеях. Теж саме і з нашими старими церквами та їх чудовою мистецькою старовиною іконописню. Все це являється, трощиться, пав-отнями нової формації, що вже й одділяти „істинно-русского лона“, а решту дорогого скарбу докладають шурі на нових давнцях.

Мимоволі згадаєш старих наших багачок, що з ширшою любов'ю стерегли рідну старовину. Повмірали вони сердешні і з ними вмйрає старовина. А жаль, жаль.

За останні два роки по Україні почалися археологічні розкопки. Центром їх являється Київ та його околиці. Чогось вся справа попала в руки петербурзького археологічного товариства. І, звичайно, всі, а принаймні більшість здобутків цих розкопок на Україні піде до музеїв Петербурга, Москви. А України, котра переходувала в своїх нетрах десятки віків до старовини, лишаються тільки порожні ями. От і біля Немірова почато справжні наукові розкопки, так званого немірського городища. Розкопки почалися під орудою відомого в Києві археолога Д. В. Милієва на комп. властятельні Немірова і цього городища княгині Марії Черבתової. Поки що вже знайдено багато цінних річей. Розкопки будуть тягтися до віми і, звичайно, дадуть ще багато цікавого. І от тепер стає питання, кому цей скарб достанеться? Єсть чутка, що княгиня хоче його одіслати в петербурзький музей. І це не дивно. І вона, і добродій Милієв—росіяне, вони хотять побільшити російський музей, та й ніхто до них не звертає за пропозицією покласти національний скарб хоч би в київський музей, де, як не як, ця старовина лишилася би на Україні. Про це варт би подбати. І взагалі пора вже українцям підняти голос проти такого з'явця. Во вже от кілька років всякі столичні археологи вивозять і вивозять з України силу старовини, а ми тільки тішимося, що от скільки наш діди надбали добра для загальної користі. Пора, пора й про себе подбати.

О. К.—й.

Економічне життя України.

— До турецької заборони. Представники фірм, що вивозять спирт у Турцію, спільно з представниками гураленськ звернулися до одеського біржевого комітету з проханням улатись до турецького уряду з пропозицією—одмовитись од своєї заборони що до ввозу казордонного паточного спирту в Турцію. Коли ж уряд на це не згодиться, то прохати його тільки одкласти заведення нового закону на два роки, зважаючи на те, що спирт продавався турецьким фірмам на-борг, отже раптове заведення нового закону може причинитись до багатьох банкрутств. На біржі панує страшне зворушення. В районі Херсонщини деякі гуральні істнували тільки ви-

возом у Турцію. Російське товариство паропластва й торгівлі терє од заборони ввозити спирт у Турцію більше мільйона карб.

— Добре замовлення. Миколаївський пароходобудівельний завод передав морському міністерству чотири збудованих на заводі мінних крейсери для чорноморського флоту.

— Забастовка. 14-го августа на каменському руднику забастували всі робітники, протестуючи проти перенесення виплату з 14 августа на 22-е. Забастовка тяглась три дні, після чого робітники, добившись виплату, стали на роботу.

— „Професійний рух“. У Катеринославі, як повідомляє „Річч“, заарештовано члена професійної спілки булочників Вертелевського за агітацію серед робітників (?).

— Землеустроїство. Олександрівська землеустроїтельна комісія (Катеринославщина) постановила ліквідувати 11.000 десятин казенної землі, утворивши коло шестистот одрубних хутірських господарств. Селян, які хотять переселитись на ці хутори, є більше 8.000,—так, принаймні, запевняє відоме своєю правдивістю „Пет. Тел. Аг.“.

— Показні виноградники. Сього року в надніпрянських повітах Поділля, а також у брагльавських повіті, було влаштовано для селян показні виноградники. На той рік є думка влаштувати ще кілька таких виноградників, так що в балтським повіті їх буде 3, в брагльавським—2, в могилянським—4, в ямпільським—4 і в ольгопільським—4. Щоб заохотити селян, які переселяються на хутори, до розведення виноградників, їм безплатно буде видаватися посадочний матеріал.

— Кооперативний рух. Недавно засноване Прокурівський-Летичівське товариство бжільництва вже вживає деяких заходів для поліпшення бжільництва. Між иншим, товариство захоплюється в справі організації продажу меду й воску. З цією метою од пасічників буде зібрано відомості про те, скільки меду кожен з них має для продажу, а тоді товариство порозуміється з фірмами, що скопувають мед і віск. Далі, товариство встановило найменші ціни на мед і віск. Так, пуд цукробіжнього меду—6 карб., бітого—4 карб. 5 коп., сотового—12 карб. і пуд воску 24 карб. Віск рекомендується продавати на епархіяльний святий завод. Нарешті, щоб зробити край теперішньому способові добування меду з дуплянок через винищування бжіл, товариство постановило взяти на себе посередництво при купівлі й продажі дуплянок, із яких добуватиметься мед і віск.

З життя „Провіт“.

— Шкільно-лендінна комісія київської „Провіт“ одібрала від адміністрації довідні на серію безплатних народніх лекцій. Ці лекції відбудуться на Курєнівці на протязі сентябрю і октября.

— Бібліотека київської „Провіт“ одкривається в понеділок, 31 августа.

За кордоном.

Політичне становище Англії.

За останній тиждень парламент обміркував ірландський аграрний биль, на підставі якого заводиться примусове одчуження, переважно на користь безземельного й малоземельного селянства західної Ірландії. Присутствити дали два дні законопроект про помешкання й про нормальний розвиток міст і ухваливши їх у постійній обміркуванні, парламент знов повернувся до фінансового біля. Треба сподіватись недовго, але гострої боротьби за питання з побільшенням податку на алкогольній напій. По-за парламентом протягом найближчого часу має бути виголосено кілька дуже цікавих промов. У Глазго 28 августа проти бюджету промовлятиме лорд Розері. Давно вже було відомо, що колишній ліберальний прем'єр, як у багатьох інших питаннях, так і в справі бюджету, не поділяє поглядів ліберальної партії. Його виступ на ворожому до лібералів мітінгу показує, наскільки він одійшов од своїх колишніх політичних одномудців. У початку сентябрю в Бірмінгамі промовлятимуть Аскіт і Бальфур.

Шведська забастовка.

Шведське міністерство одкинуло всі численні петіції про посередництво, з якими звернулися до нього жінчини, ліберали, цілий ряд муніципалітєв то-що. Особливо несподіваними являються мотиви такої тактики: посередництво ніби то було б уступкою робітникам, боротьба яких буши то ведеться не тільки проти підприємців, а й проти всього громадянства. Ліва ліберальна преса гостро критикує таку тактику уряду. Соціаліст Брантінг на зборах забастовщиків також обвинувачував міністерство в партійности. Забастовочний комітет знов постановив не ставати до роботи. Загалом, і четвертий тиждень забастовки минає при такій самій ситуації, як і три попередні тижні.

ТЕЛЕГРАМИ

(на останні вісти з газет).

Діяльність уряду та адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ, 25. В раді міністрів було знято питання про урегулювання діяльності приватних залізниць. Виявлено, що вони роблять кавзі очевидну шкodu. Виговляється проект викупу казенно приватних залізниць.

Знято питання про те, щоб в Бєсарбї було віддано місцевим селянам за гроші манастирські землі.

Є новий проект реформи городского статуту. Є думка закликати до

участі в городському самоврядуванні не тільки домохазяївів, але й тих, що наймають квартири.

З пропозиції Тимирязєва до петербурзької політехніки прийнято 12 євреїв. В станції Богатський, черкаської округи, як повідомляє „Річч“, атаман, загрожуючи продати з молотка все добро бувшого писаря Лауріна, вимагав у нього, щоб він виплатив 30 карб. за золоту медаль, подаровану Лауріну Царем „за усердіє“ в нагороду.

Воєнне міністерство вимагатиме від Татарінова, щоб він повернув назад давану йому субсидію, коли він продасть кому-небудь свій аеромобіль. На який час Татарінову дозволено зостатись в парку аероавтів.

Міністр народньої освіти Шварц розіслав по всіх середніх школах циркуляри про те, щоб учні обов'язково ходили до церкви та щоб було з'організовано церковні хори. Мета такокого приказу—релігійне виховання учнів та вироблення в них почуття своїх обов'язків до держави.

Вчора в театральному клубі градоначальник аробив ревизію. В зв'язку з цією ревизією в клубі буде забороноено грати в карти.

В октябрі знову почнуться засідання комісії в справі морських штатів. Як повідомляє „Нов. Время“, склад комісії зостається попередній.

Прийом євреїв до петербурзького університету одсудено радою університета на той час, поки не буде роз'язано інцидент з євреями в московському університеті.

Повідомлення уряду.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Оповіднено повідомлення, в якому зазначається, що періодична преса уперто провадить ту думку, ніби від уряду залежить чи видавати, чи не видавати судовим інституціям Фінляндії тих рішень, що їх, як обвинувачених, викликає фінляндський суд. Думка, ніби істнуючі закони дають урядові право робити в таких справах ті постанови, які йому бажано,—цілком невірні. Далі наведено історію ст. ст. 758-ої, ХVІ тому, і 216-ої карн. статуту, що встановлюють підсудність фінляндському суду справ про ачинствання, заподіяні на території Фінляндії, і зазначено, що ніяких винятків з цього закону немає ні в теорії, ні в практиці. Наприкінці в повідомленні додано, що з огляду на прохання ввітересованих осіб на Височайше Ім'я, міністр юстиції 4 мая бжичного року робив в цій справі доклад Цареві. Його Величність звелів чинити все тільки на підставі істнуючих законів.

Оповіднено урядове повідомлення з приводу статей, уміщених по деяких виданнях, що обвинувачують уряд в тім, ніби він не вживає належних від нього засобів, щоб використати як найкраще урожай цього року. Ці обвинувачення,—каже повідомлення,—ні трохи не відповідають дійсности. Не виявляючи бажання втручатись в техніку торгу хлібом, уряд поклопотався про те, щоб було вжито заходів, які, знайомлячи хлібний ринок Росії з становищем хлібного ринку інших держав, поширюють і полегшують змогу користуватись кредитом, поліпшують і прискорюють перевезку зерна по залізницях, з цією метою вжито таких заходів: зб3 раються й оповіщаються можливі точні відомості про можливий врожай хліба, про ціни на хліб по інших країнах, вжито заходів проти залежності хліба на завізницях, державний банк зменшив процент по позичках під хліб та дублікати на хлібні грузи зменшено на один процент проти істнуючої норми, знижено одночасний процентний збір за огляд та прийомку хліба в заставу, зменшено й інші податки—за переховування та чистку хліба, звернуто увагу на можливий розвиток позичок при помочі посередників, особливо в надді на земства; вжито заходів, щоб урядові особи, які близько стоять до селянства, допомагали інституціям державного банку. Нарешті державний банк визнає за можливе, коли в тому буде потреба, продовжити термін, на який даються позички, в зв'язку з можливими змінами загальних умов ринка. Закінчується повідомлення тим, що будуть вживатись і далі заходи, аби досягти більшої відповідности між кредитами державного банка та дійсною в них потребою.

Судові справи.

ПЕТЕРБУРГ, 25. Голову уманських союзників Сербіна віддано під суд за поширення у війську прокламцій, в яких було вилаяно зрадниками тих воєнних, що не пристали до „с. р. в.“.

МОСКВА, 25. З Курьської телеграфує: Товариш голови місцевого союзу „р. в.“ Ржевського, якого обвинувачують в знасудуванні і вбивстві двійчаків, віддано під воєний суд.

Шкільні справи.

ПЕТЕРБУРГ, 25. В електротехнічному інституті з 600 душ, що тримало іспити, на перших іспитах не почастило 400. В технологічному інституті з 1500 душ, не витримало 500.

З'їзд.

САРАТОВ, 26. Одкрився перший крайній аетернарний з'їзд, який організовано по ініціативі земства. Приїхало 60 представників.

Грабінні.

САМАРА, 26. Сьогодні о 1 годніні ночі величезний гурт грабників в масках, озброєних револьверами в боксах, пограбував станцію „Міа“

і пошту на 80,000 карб. Убито трьох стражників і сторожа. Тяжко поранено 10 душ. Попередізувано телеграфні дроти. Грабіжники втекли на паравозі і встали між станцією "Сиростань" і роз'їздом "Хребет", а паравоз пустили нагад без машиніста. Послано за ними погоню.

Смерть Чомини.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Вмерла поетеса-перекладачка Чомина.

Пливуча виставка.

ОДЕСА, 26. Щоб ознайомити людину з близького Сходу з російськими фабрикатами, російське товариство парашотства та торгу організує пливучу виставку. З початку жовтня олександрійський парашот з російськими експонатами піде до порту Болгарії та Турції і до Олександрії. В кожну порту парашот сплятиметься найдовше як на 5 днів.

Лісова пожежа.

ОДЕСА, 26. В лісових маетках князя Цицианова, в горішньому повіті, спалахнула величезна лісова пожежа. Зважаючи на велику небезпеку від вогню, гасити пожежу примушено цілком усе людинство кількох сільських громад. Пожежу не загашено.

Пожежі.

СИЗРАНЬ, 26. В с. Кочкарній п'яні молотники венаром підпалили хліб на току. Пожежа змела хліб з 300 токів. Погорлі сила скоту. Шкоди на 100,000 карб.

Дрібні звістки.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Вчора ввечері випробували аеростат "Лебідь". Піднімалися на йому генерал Коваленко, три офіцери і механік. Аеростат піднявся на 400 метрів вгору, з півдня покружляв в повітрі і спустився недалеко від того місця, з якого знявся. Руляв капітан Шабський.

ПЕТЕРБУРГ, 26. Сьогодні відбулося перше щастя літання дріжабля "Лебідь". Він полетів до Царського Села й назад, покругився в повітрі й тихо спустився до парку. Цубілка вігала дріжабля гучними криками.

В Орлі застрелив через безробіття доктор Вознесенський.

Є чутка, що закордонні капіталісти мають думку в межах єврейської оселі заснувати приватний єврейський університет.

ОДЕСА, 25. З Херсона повідомляють до місцевих газет: на городській землі була сутинка між хуторянами та стражниками. Причина — намір управи розмежувати землю. Потерпіло чимало людей, в тому числі й 4 стражники.

За кордоном.

ЖЮВІЗІ, 26. Аеронавт Лефевр, літаючи на своєму біплані, нівідує од чого впає з ним на землю. Він дуже покалічився і через який час умер.

БЕРЛІН, 26. Ориваль Райт літав вчора на своїй машині 52 хвилин. Піднімався він вгору на 50 метрів.

СЕН-ДЖОНС, 26. Пірі претендує на первенство одкриття північного бігуна. Як кажуть Барлетт, капітан парашода, та Пірі на північному бігуні не було звадено ніяких слідів, щоб свідчили, що там був Кристоф Кук.

САЛОНІКИ, 26. 21 августа в околицях Призрену відбувся з'їзд албанських ватажків. Ухвалено революцію назувати тільки шариат і визнавати тільки самого падишаха. 23 августа Джавід-паша вийшов з Митровиці, щоб втихомирити албанців. Він пішов на чолі батальону піхоти з чотирьма кулеметами. З тою ж метою послано по одному батальону у Уекюба, Іпека та Верисовець. По дорозі у Верисовець до Призрену батальон було обстріляно албанцями. Убито кількох солдатів. Ворожити до уряду в Північній Албанії все збільшується.

Театр і музика.

Група Д. Гайдамаки та О. Сулова. Про вистави групи Д. Гайдамаки та О. Сулова в Ростові-на-Дону Т. і Іск. пише так: "Граючи що-дня, а по неділях та святах двічі на день, труппа має повні збори. Труппа чудова, особливо чудесні танцюри, річ дуже важлива в українській труппі, але нема того ансамблю, яким визнаються українські труппи. В репертуарі переважно "свої" пьєси: Гайдамаки та Мавка (грає в труппі)".

Група Л. Сабініна в Катеринославі. Т. і Іск. так оцінює одну з пьєс "новинки", що йшла в Л. Сабініна в Катеринославі. "Був бенефіс д-ки Гринченко, яка виставляла для себе переробку "Циганів" О. Пушкіна, оперетку "Земфіру" д-ки Юльченко. Ця "новинка" — глум над чудовим твором геніяльного письменника".

Листи до редакції.

І.

Вельмишановний пане Редакторе!

Прохнемо приєднати і наші підписи до листа д-д. П. Богальського, О. Олеся, М. Шаповала з приводу польсько-українського збірника.

Юр. Сірий, Юр. Будає, Гр. Чуприни.

ІІ.

Шановний п. Редакторе!

Будь ласка, умістіть у Вашій поважній часописі одей мій лист.

В № 187 "Ради" надруковано, що трус у Пинчуках зроблено по моему доносу. Що трус був — то правда, але вигадка те, що я комусь на когось доносив. Коли я й замішаний у до справу, то хіба тільки тим, що й мене тоді було потрушено.

Михайло Василенко.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

С. МИРОВКА, київського повіту. Що далі — то все більше й більше селян виселяється кудись з нашої місцевості. Ідуть в чужі краї не тільки ближні елементи: ідуть иноді і заможні господарі. Спродують свої майна і мандрують світ за очі шукати кращої долі. Весною виїхало з нашого села в Дошину 14 сімей, до Фастова сімей 10. А оце недавно знов записалося сімей 15 чи й більше у Саратов і поїхали туди ходателі, щоб обдивитися землю. Дома селяне спродують наділи за добрі гроші; деякі беруть карб. по 300 за десятину. Документи робляться по домашньому, при свідках, бо земля ні у кого не закріплена у власність по закону 1906 р. Через це після нещасливого переселення селяне тільки те й роблять, що тягнуть один одного по судах. Років 15 тому пішли переселенці у Королівку; потім недалеко кудись "до Полтави" і у "Логвини", а тепер всі чисто поверталися. З банком наші селяне-покупці не знаються, бо нікому напучувати їх, окрім здирщиків "облокатів" та писарів, що не вміють дати людям ради.

М. МАРНІВКА, ямпільського повіту (на Поділлі). Останніми часами на Україні перемиряється не одна лиш мова й одежа, а й народні звичаї. Раніше, напр., нігде в нас не бувало, щоб парубок брав за дівчиною посаг, а тепер повелось так, що дівка лиш та видається, що має гроші чи землю. На цим ґрунті виникають усюкі віроломства й навіть криваві події. Так, почав був ходити до однієї дівки парубок; ходив вже шість років й на Пречисту мало бути сватання. Коли ж друга дівчина сказала, що дасть більше грошей, і він 15 августа пішов свататися не до тієї, що мав, а до цієї. Тоді обманула почала щось чарувати (виллила якусь водичку на подвір'я до своєї родини) і за те полатилася дуже тяжко, бо колишній молодий її взяв та й підстрелив.

С. ХОЦНИ (на Полтавщині). Вночі проти 14-го августа коло нашого села сталась подія, що здивувала місцеву людину своєю несподіваністю й загадковістю. Як показує протокол дознання, котре робив ходківський урядник під доглядом пристава, діло було так. Переяславський єврей, покупець хліба, Д. Л. Волнянський приїхав на хутор Д. Ільшанка й за певним часом зостався там ночувати в помешканні управляючого маетком д. Мішка, як його в нас прозивають. Вночі Волнянський "підсипався" до жінки д. Мішка. Коли саме нагодувався хазяїн, що, між иншим, прилягував з гостем; ображений чоловік, не пам'ятаючи себе від ревності, почав нещадно бити єврея. Випаливши в утікаючого єврея й побивши на йому потім ружинню, Мішко порвав в клочья одежу свого гостя. Між иншим, у єврея в жилетці було 875 карб. грошей, котрі алоцинець із невідомих мотивів сховав, але потім оддав урядникові. На другий день його арештували й одправили в переяславську тюрму, де він і сидить, певно, до кінця "судства". Єврей був дуже побитий, особливо багато ран на голові. Між иншим, в допису з Хоцек, надрукованому в № 227 "Києв. Мысли", виставлені нові не ті мотиви злочину, які в протоколовні врядником і доказами свідками (хлопчиками, що опали в сусідній хаті). З слів урядника ясно, що злочинство зроблено без "зарядь обдуманого намірення" і без бажання пограбувати, а лиш з мотивів заступництва за честь жінки.

МИРГОРОД (на Полтавщині). Скінчилися канікули і заворушилися учні до місту; новенькі поспішають на іспит, а ті учні, що в маї "провалилися" — на додатковий іспит. Хоч у нас і є мужська гімназія й жіноча прогімназія, але багато дітей шкільного віку зостався дома по часті через те, що очоків вступити в храм науки є багацько, а вільних місць мало, та ще й через те, що, як кажуть "рада б душа в рай, так грихі не пускають", і радий би віддати сина до науки, та грошей кат-має. Та й навчання в мужській гімназії якось кепсько іде: кожен рік всі учні міняються. Річ в тім, що п. директор цієї гімназії Шв.—н., який зробив з земською управою такій уговор, що цілих вісім років всі впробути й видати його, що-року перед канікулами робив так, що всі учні повинні були увільнятися. Вони поскаржились учебному округові й пішла чутка, віби п. Ш. на далі не буде.

А в місяць 4-класовій школі на 25 вільних місць подадо проханья до вступу біля 50 душ. Довелось багато тих, що видержало іспит, зарахувати кандидатами... Ця школа міститься в якійсь халужині, котра не задовольняє найменших вимог гігієни. Початкових шкіл теж мало і всі

вони скупчилися в однім місці, так що діти окопили в день повинні проїти не менше 3 верстов. І взагалі, в ліхм становили у нас народна освіта. Громада дала 2,000 карб. й обібрала уповноважених, котрі повинні клопотатися, де слід, щоб в цім академічнім році було поставлено ще одну початкову школу. Земська управа згодилась на це, але з умовою, щоб було призначено ще й місце. Вони вдарились тоді до міської управи, щоб дала місце для школи. Управа обіцяла дати місце. Але ця обіцянка ще й досі зоставляється обіцянкою.

Справочний одділ.

Національні відомості, Четверг, 27-го августа. При. Пимена вел., смч. Кукуш, мч. Андисі. Сх. сов. 5 год. 25 хв., зах. сов. 6 г. 29 хв. Театр Кулецького Саду. 1) "Катерина". 2) "Кохання в мішках".

Редактор Ш. Павловський.

Видавць С. Чупаленко.

Оповістки.

Студ. шук. лекц. на виїзд. Лист. Вах. півка, Київськ. г. с. Біла І. М. Давидовському. 5-957-4

ТЕХНИК, досвідчений у будівництві, виготовленні проектів та обрахунках, шукає відповідної праці або посади управителя домог. Листовно: "Рада" — Технику. 10-962-2

Раз-у-раз зростаючий попит свідчить про добротність ОБУВИ ТОВАРИСТВА С.П.Б. МЕХАНІЧНОГО ВИРОБУ. Фабричні магазини: 1) Хрещатин № 28, біля пошти. 2) Олександрівська № 36, Подол. Дешево продається ОБУВ БРАКОВАНА Подол, Олександрівська № 36.

ВИДАВНИЦТВО "ЧАС" продаються такі книжки: ПЕРША СЕРІЯ: 1. М. Левицький. Злочинця (з пор.) 3 к. 2. Г. де-Мопсан. Батько Мілон (з пор.) 3 к. 3. М. Телешов. Свруга (з порт.) 3 к. 4. В. Терс. Живий телеграф. 1 к. 5. К. Мікстат. Син чи пасинок? 2 к. 6. А. Фогадаро. Срібний хрестик (з мал.) 2 к. 7. Р. Кінлігет. Бунтарь Моті-Гюї (з мал.) 3 к. 8. А. Готте. Марійка. 1 к. 9. Г. Рабгорг. Помста. 3 к. 10. Рідкі струни. (Збір. віршів). 4 к. ДРУГА СЕРІЯ: 11. П. Ротарь. Не в руку (з портр.) 3 к. 12. О. Мірбо. Бродяга (з мал.) 2 к. 13. А. Чехов. Лихо (з мал.) 2 к. 14. М. Родзенічова. Мотлох (з мал.) 5 к. 15. Й. Лі. Дві матері. 1 к. 16. Д. Чіапполі. Сільська вчителька (з малюнк.) 4 к. 17. А. Райнін. У найми. 2 к. 18. Виборний Макогоненко. В суді. 3 к. 19. І. Вазов. Павло. 1 к. 20. "На одпочинку" веселі вірші. 4 к.

ТРЕТЯ СЕРІЯ: 21. О. Юркеніч. Непорозуміння (з мал.) 2 к. 22. Е. Золя. Безробіття. 3 к. 23. Л. Толстой. "Гаси вогонь, поки не розгорівся" (з портр.) 4 к. 24. З. Моравська. "Смерть". 1 к. 25. П. Колсов. "Грозь міністрів". 3 к. 26. А. Додє. Остання левія. 3 к. 27. Янонська казка. "Сивийлий сніг". 1 к. 28. Леся Українка. "Одно слово" (з портр.) 2 к. 29. І. Тургенев. "Вірш" (з портр.) 5 к. 30. П. Розебер. "Прителі". 2 к.

ПО ЗА СЕРІЯМИ: 1. Одривний календар на 1909 рік без сивки 30 к. 2. Народний календар на 1909 рік 10 к. 3. Життєпис Тараса Шевченка з 2 фарб. мал. і 6-ю в одну фарбу. 3 к. 4. Словник Українсько-російський (25,000 слів, 320 подвійних сторінок). Ціна 75 к. Всі видання "ЧАСУ" можна придбати в Книгарні "Київська Старина" Київ, Безакієвська, 8. Склад виданців в Книгарні "Літ.-Наука Вістник" Київ, В.-Володимирська, 28. Хто замовляє на складі на 1 карб., той за пересилку не платить, а хто замовляє на 3 карб. — одерж. дурно, яку схоче, серію инимом "ЧАСУ" (10 назв). Ця відомість від продажу виданців "ЧАСУ" буде призначено на пам'ятки Т. Шевченку у Київ. Всі три серії книжок (№№ від 1 до 30) коштують 75 к. без пересилки. 0 657-24

Монтора "Ради" ласкаво прохає своїх шан. підписників і читачів, виписуючи, чи купуючи що небудь у тих магазинах, оповістих котрих друкувались або друкуються в "Раді", неодмінно посилатися на нашу газету. Вимагайте по всіх ресторанах, читальнях, кафешках, та молочних доконче і "Ради".

Потрібний ще спільник з капіталом в 5 до 10 тисяч карбованців для ведення на спілку дуже користного торгового підприємства в одному з більших міст України. Спільник може бути тільки українцем. Згодення слати в контору "Ради" з допискою "Капіталіст". 3-965-1

Продається нова книжка П. ВОРОНИН. Дрібні оповідання. 46 стор. п. 8 коп. Зміст: 1) Як я виграв у товариша вчителі бляшаного самовара. 2) На зажинках. 3) Торги. 4. В суді. 5) Дума заводського робітника. Склад видання в "Українській книгарні", Київ, Безакієвська № 8.

"Казань сільського пастиря". Адреса в Києві, Под. г. Степановському. 20-923-1

Фотографія К. Блоневського. Бібієвська, бульв. № 56. Приймаю від д.д. фотографів ретун, негативів. Проявляю, друк. Даю різного рода вказівки що до фотографування. Користув. павільон. погоденно по недороз. ціні. 5-947-5

ДАМАМ г. КИЇВА І ЙОГО ВИГОШАННЯ СІФІЛІСА (ПРАНЦІВ) НАСІДЦІВ. Ново-одкрита майстерня "Ідеал" Інститутська № 10. Остання новина-шпильон. Приймаю волосних виробів — волосся, фризюр, крен, сіточка, бинди, тьоль, реміпці, бруски, гребінці і шаш. 100-859-86. ПЕТЕРБУРГ, Колокольна № 11, Д. Аврахова.

ПІДПИСЕА НА 1909-ий РІК "РІДНИЙ КРАЙ" 4-й рік видання. Виходить в Києві, 4 рази на місяць, з ілюстраціями, під редакцією О. Пчілки (О. Носач). Містить статті про громадські справи, звістки з життя на Україні й в інших сторонах, оповідання, п'єси для театру, вірші, відомості господарські, звістки про українські книжки, про театр і инше мистецтво, дописи, оповістки. Цін "РІДНОГО КРАЮ", з пересилкою, рік 4 р., на півроку 2 р., н 3 місяці 1 р.; Рідний Край з ілюстраціями місячним додатком "МОЛОДА УКРАЇНА" (книжка для дітей), коштує на рік—5 р., на півр.—2 р. 50 к., на 3 м. 1 р. 25 к. "Молода Україна" окремо Рідного Краю—2 р. на рік, 1 р. на півроку. Адрес: Київ, Благовіщенська ул., № 97. ВСІ ЦІНИ І ДЛЯ ЗАГРЯНИЦІ ОДНАКОВІ. 00-486-13

ВИДАВАННЯ Товариства "ПРОСВІТА" у Києві. 1. Драгоманов В. Про українських козаків, татар та турків. З додатком про життя Драгоманова. Ц. 8 коп. 2. Земельна справа в Новій Зеландії. Переклада М. З. Ціна 2 коп. 3. Левицький М. Як рятуватися при наглих випадках та каліцтвах. Ціна 3 коп. 4. Календарь "Просвіти" на рік 1907. Ц. 15 коп. 5. Загірня М. Як визволилися Північні Американські Штати. Ц. 15 к. 6. Дорошенко Д. Оповідання про Ірландію. Ціна 8 коп. 7. Загірня М. Страшний ворог. Книжка про горілку. Ціна 5 коп. 8. Ів. Франко. Ліси та пасовиська. Ціна 3 коп. 9. Гринченко Б. Про грім та блисканку. Ціна 4 коп. 10. Капельгородський П. Українці на Кубані. Ціна 5 коп. 11. Гринченко Б. Вратова і просвітаня справа на Вкраїні за польського панування до Богдана Хмельницького. Ц. 5 коп. 12. Календарь "Просвіти" на рік 1908. Ціна 25 коп. 13. Веселия, стп. одривн. календар на рік 1908. Ц. 50 к. (Роспродазо). 14. Іванічний Б. Яри та піска. Ц. 4 к. 15. В. Лукивич. Перепа. П. Е. Сем'я у звірів, птлиць, комах, риб та гадів. Ц. 10 к. 16. Гр. Сьогобочний. Морські огні. Про малки та про життя на їх. Ціна 5 к. 17. Б. Гринченко. Про пустині. Ціна 8 коп. 18. Д. Маркович. На вочному хуторі. Оповідання. Ціна 3 коп. 19. Д. Маркович. Іван з Будяка. Шматок. Два оповідання. Ц. 4 коп. 20. М. Левицький. Забув. Щастя Пейсаха Лейдермана. Два оповідання. Ц. 4 к. 21. В. Корольов. Як годувати худобу. З 5 малюнками. Ц. 10 к. 22. М. Загірня. За рішній край. Оповідання про Орлеанську дівчину Жану Д'Арк. Ц. 7 к. 23. К. Свартак. Оповідання про римських невольників. Ціна 5 к. 24. М. Ностомаров. Чернігівка. Бувалиця XVII віку. З перером. Б. Гринченка. Ц. 40 к. 25. С. сфремов. Тарас Шевченко. Життя його та діла. З мал. Ц. 10 к. 26. Каталог книжок для народнього читання. Ціна 5 коп. 27. Про Канаду, як там живуть люди. Ціна 8 коп. 28. Корольов В. Українці в Америці. З малюнками. Ц. 15 к. 29. Мордовець Д. Перероб. М. Загірної.—Гетьман Петро Сагайдачний. Историчне оповід. (з портретом). Ц. 20 к. А. Кримський. Українська граматика. Научно-практичний курс. Виданіє составляєть собственость Т-ва "Просвіта". Том І, випуск І, ціна 1 р. 10 к., випуск 2 і 6-й—п. 65 к. том ІІ, випуск І—п. 65 к. ИНИШІ КНИЖКИ: Статут Товариства "Просвіта" у Києві, заснованого в пам'ят' Т. Шевченка. Ціна 5 коп. Тамж для книжок. Виробила видання комісія Товариства. Зайдодження Товариства "Просвіта" за рік 1906. Склад видання в "Просвіті" Троїцька площа, Народи. Дім і в Українській Книгарні, Безакієвська, 8. 0—238—56